

נקודה שק חינוך

במה לנושאי חינוך להורים ומחנכים

חוסן רוחני

להעניק כלי התמודדות

אם נרצה שילדינו לא יחלו בהצטננות בצאתם החוצה לשאוף בפעם הראשונה, אז עלינו לשמור אותם מכל מגע עם האוויר והרוח. אבל אם נרצה שילדינו יהיו חסונים נגד רוחות וסערות ויוסיפו חסינות גם בהימצאם במזג אוויר קשה, עלינו להרגיל אותם בעודם בגיל רך לצאת החוצה ולהתהלך ברחובות למרות הרוחות העזות ולתת להם להתחסן נגד סערות וגשמי זעף. זהו כלל בתורת בריאות הגוף, ולכלל זה יש תוקף יתר בשטח הרוח והמוסר.

לא נוכל להסתפק בזה שנלמד את בנינו שיקיימו תורה ומצוות בתוך הבית והמשפחה, בתוך חברה בדוקה של אנשים שווים להם בדעה ובהשקפה. אסור לנו להסתיר מפניהם את הניגודים השוררים בין ישראל לעמים ובין היהודי שומר התורה לבין הכופר בה, או להימנע מללמד אותם לירא מפני ההתבוללות כמו מפני מחלה מדבקת.

הלא בנינו לא יישארו לנצח תחת כנפי החינוך הביתי. הלא יבוא היום, בו יבואו במגע עם בני עמים אחרים ועם יהודים בעלי השקפות זרות להם! **עלינו לשאוף ולהשתדל שגם בתוך סביבה זרה יישארו נאמנים לחינוך שקיבלו בבית, שיחזיקו מעמד גם בעומדם בפני סגנון חיים זר המושך את הנפשות הצעירות אליו.**

(רבי שמשון רפאל הירש / יסודות החינוך א, עמ' לח)

הילד נוטה להעריך את הכוח והיכולת. הוא חפץ להידמות לגדול ולחזק, ולהצטיין בשייכות לעוצמה. חובתנו להנחיל לילד את הרגשת התוקף והגאווה של היהודי באלוקיו ובעמו.

יש להניח שכשהילד נפגש בשלוותם של הרשעים ושלטונם, הדבר עושה עליו רושם, יתכן שכבר מצטיירת בנפשו הערצה כלפיהם. מחובתנו לצייר בעיניו את אפסיותם וחדלונם המהיר, לעומת נצחיות עם ישראל ותוקפו המובטח.

ילד הגדל בהרגשה כי בחוץ נעים יותר, ושם נמצאים בעלי הכוח וההנאה, ואילו הוא סגור ועצור ביהדותו - נמצא במצב מסוכן למדי.

(הרב שלנגר / אוהל יעקב ולאה, עמ' 200)

מול סולם הערכים העולמי

לצערנו, העולם שבו אנו חיים יוצר ללא הרף סולם ערכים של כפירה. בדורות עברו, כשחיו ישראל בין העמים, היו הגויים נבזים בעיני עם ישראל, ולעומת זאת המעלה הנערצת ביותר הייתה לתלמיד חכם וצדיק. כך חיו ישראל כ"ממלכת כהנים" בעולם של "אין כערכך ד".

כיום נפגש הילד עם יהודים חילוניים. הוא רואה אותם מתנהגים בנימוס, הברק החיצוני בולט במעשיהם, הכל נראה מושלם כלפי חוץ, גם ללא אמונה. הילד בונה את תפיסתו מ"מראה עיניים" ואין לו העמקה וניסיון כדי להבין את הריקבון והמסכנות שבחיי גוף ללא רוח.

הכבוד המוענק לפורקי עול תורה שבשלטון, עושה רושם על הילד, והוא רואה שהכל מקשיבים לאמרי פיהם. תמונותיהם, מעשיהם ודבריהם מתפרסמים וחודרים אף לבתים שרעים. הילד מתפעל מכבוד וגדולה חיצוניים, ואינו מבחין בשקר ובזיוף שבכבוד החולף.

לפיכך חובתנו להקנות התייחסות מתאימה לכל מה שהילד נפגש עימו, על פי סולם הערכים של האמונה. **להרים לנס בכל עת את חכמי התורה, שהם כמלאכים עלי אדמה, להדר את המצוות ולהתנאות בהן, ולייקר את הילד לפי ההתקדמות שלו בתורה ובמצוות.**

עלינו להיזהר מ'חנופה', דהיינו נתינת כבוד לרשעים, ובפרט לפני הילדים. מוטל על המחנכים לנפץ את ערכי התווה, ולשים ללעג את כבודם של הרשעים ושלוותם המדומה. וכפי שאומרת הגמרא: "כל ליצנותא אסירא בר מליצנותא דעבודה זרה". [- כל ליצנות אסורה חוץ מליצנות על עבודה זרה]. (מגילה כה, ע"ב)

(הרב שלנגר / אוהל יעקב ולאה, עמ' 177 - 178)

טעם החיים

יש לתת לילד להרגיש שהעולם הזה איננו מנוע מאיתנו, אלא נתון בידינו כדי להשתמש בו לתכליתנו הרוממה. כדברי בן זומא בעומדו על הר הבית וראה את כל ישראל עולים לרגל: "ברוך שברא כל אלה לשמשני" (ברכות נח, ע"א).

רצוי אפוא, שהילד יטעם את העולם ויקח קצת מן החוויות התורמות לבריאותו הנפשית, כטיוילים חינוכיים וכדומה. כך הוא יבין שהעולם שייך לשומרי התורה, והרי הם משתמשים בו לפי הצורך. ולעומת אלו המשתעבדים לתענוגות עולם הזה, אנו משעבדים את העולם לצורך שלמותנו האמיתית.

(הרב שלנגר / אוהל יעקב ולאה, עמ' 200)

יש לחנך את הילד באופן כזה, שגם העולם הגדול לא יהיה לו דבר חדש לגמרי, שלא ירגיש בהיכנסו לתוכו בגירוים חדשים שלא חונך להתגבר עליהם.

יש לזכור שאמנם העולם החיצוני מציע לאדם עיסוק לפרנסה, אך גם תענוגים. משום כך עלינו לא להסתפק בזה שניתן לבנינו את העיסוק לפרנסה, אלא **עלינו לספק להם גם את התענוגים!**

עלינו, אפוא, לחנך אותם, שיהיו רגילים רק להנאות ושמחות צנועות בתוך מסגרת המוסריות. בהדרגת ההורים ילמדו הילדים למצוא את תענוגיהם המותרים, ולא לסור מן המותר כחוט השערה או להפסיד משהו מן הדרך המוסרית.

הבית שבו מסתגפים בקפדנות ומתרחקים מכל שמחת החיים, הוא המקום המתאים לחינוך הבנים לקלות דעת ופריצות!

(הרב שמשון רפאל הירש/אבני חינוך, עמ' קט-קי)